

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

15. oktober 2024

Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 364 (Alm. del) af 20. september 2024

Spørgsmål

Vil ministeren oplyse, om man i Finansministeriet er bekendt med studier eller undersøgelser på danske data, der dokumenterer, at ekspansive finanspolitiske tiltag kan føre til en selvforstærkende pris-lønspiral? I bekræftende fald bedes ministeren fremsende en oversigt over disse studier/undersøgelser samt redegøre for, hvorvidt der er i hvert enkelt studie/undersøgelse, er taget højde for den konjunkturdæmpende effekt af international arbejdskraft, jf. bl.a. Boks 3.4 i seneste Økonomiske redegørelse.

Svar

Danmark overgik i september 1982 til en fast kronekurs over for først den tyske D-mark/Ecu'en og siden euroen. Samtidig blev dyrtidsreguleringen (hvor øgede priser automatisk førte til højere lønninger) afskaffet og finanspolitikken slog ind på en stabilitetsorienteret linje, der siden har understøttet den faste kronekurs.

Der er bred enighed blandt økonomer om, at et regime med fast valutakurs stiller særlige krav til finanspolitikken, dels i form af robuste/holdbare offentlige finanser, dels i forhold til at undgå perioder med for høje løn- og prisstigninger, der ville risikere at svække konkurrenceevnen for meget og derigennem underminere den faste kronekurs (dvs. svække troværdigheden af valutapolitikken og skabe pres på kronen), se fx *Penge- og finanspolitik i Danmark*, Spange (2022).

Siden overgangen til fastkurspolitik har der ikke været længerevarende løn-pris spiraler i Danmark¹, herunder fordi finanspolitikken netop har været indrettet efter at understøtte den faste kronekurs, og fordi arbejdsmarkedets parter har taget hensyn til konkurrenceevnen og beskæftigelsen ved indgåelsen af overenskomster og lokale lønforhandlinger.

Et eksempel på en konkret finanspolitisk opstramning med sigte på at dæmpe efterspørgslen og kapacitetspresset, herunder for at forebygge en situation med for høje lønstigninger, svækket konkurrenceevne og svækket betalingsbalance, er den

¹ Mange vestlige lande inklusive Danmark havde derimod oplevet løn-pris spiraler i 1970'erne.

såkaldte Pinsepakke, som blev gennemført af SR-regeringen i 1998, jf. fx Finansredegørelse (2002) eller *Dansk Økonomi siden 1980*, Trier & Johansen.

Et eksempel, hvor finanspolitikken i et vist omfang bidrog til forhøjede lønstigninger og svækket konkurrenceevne, var overophedningen af dansk økonomi i opløbet til den globale finanskrisen, der satte ind i efteråret 2008. På det tidspunkt var der højt kapacitetspres i dansk økonomi med blandt andet høje lønstigninger, høj kerneinflation, høje boligprisstigninger og en svækket konkurrenceevne, som bidrog til, at det efterfølgende tilbageslag i dansk økonomi blev mere langvarigt.

Der var flere årsager til overophedningen i 2006-2007, men ifølge Rangvid-rapporten om krisens årsager spillede forudgående lempelser af finanspolitikken – blandt andet i kraft af den daværende udformning af skattestoppet for boligskatter mv. samt gentagne budgetoverskridelser inden for det offentlige forbrug, navnlig i kommuner og amter – en rolle i opbygningen af ubalancer, herunder de høje lønstigninger, som svækkede konkurrenceevnen, jf. *Den Finansielle Krise i Danmark* (2013). Nationalbanken har også fremhævet, at finanspolitikken op til krisen bidrog til at øge presset på arbejdsmarkedet, jf. *Kvartalsoversigt 2011, 1.kvartal*, Danmarks Nationalbank. Det bemærkes i den forbindelse, at mens finanspolitikken på hvert års finanslove blev planlagt til at være omtrent neutral, så medførte budgetoverskridelserne, at finanspolitikken endte med at være ekspansiv i årene op til finanskrisen, jf. *Reformpakke 2020*, Finansministeriet (2011).

Det bemærkes endeligt, at finanspolitikken blev lempet markant for at understøtte økonomien både under finanskrisen i 2009-2010 og under coronapandemien 2020-2021, men i begge tilfælde blev lempelserne trukket tilbage efterfølgende: i det første tilfælde i høj grad for at genoprette holdbare finanser og efterleve EU-henstillingen fra 2010, i det andet tilfælde i overvejende grad for at dæmpe det efterfølgende kapacitetspres og høj inflation.

Samlet set vurderes der ikke at have været tilfælde siden 1982, hvor finanspolitikken egenhændigt har ført til en længerevarende løn-pris spiral.² Det skal som nævnt ses i lyset af, at finanspolitikken siden 1982 løbende har været indrettet på at understøtte troværdigheden og soliditeten af den faste kronkurs.

Med venlig hilsen

Nicolai Wammen
Finansminister

² Finansministeriet er umiddelbart heller ikke bekendt med studier, der peger på sådanne tilfælde i perioden, idet der dog kan siges at være elementer heraf i bl.a. Rangvid-rapporten og vurderinger fra De Økonomiske Råd og Nationalbanken for så vidt angår perioden omkring den globale finanskrisen.